

THEO VỀ VỚI MẸ

Hà Thúc Giảng

10/19/2001

Mồng 1 tháng 9 Tân Tỵ.

Trong rừng sâu vùng Buôn Ban Đông, một Buôn xa xôi hẻo lánh ở phía Tây Nam tỉnh Darlac, trên một con đường mòn đất đỏ, hai bên là rừng cây bát ngát, một con voi mới lớn, dưới quyền điều khiển của người nài, ngồi chồm chệ trên lưng, đang ra sức kéo một thân cây cẩm lai đường kính khoảng năm tấc, dài khoảng mười lăm thước, từ rừng ra bãi chứa, nơi xe kéo cây có thể đến chở được mang về thị xã Ban Mê Thuộc. Nó là một con voi đực, khỏe mạnh, chỉ mới mười lăm mươi sáu tuổi, còn trẻ đối với đời sống trung bình sáu mươi lăm năm của loài voi. Nó cao hơn hai thước đo từ mặt đất đến vai ngang chân trước, nặng gần ba tấn, hai ngà mới lú cỡ ba tấc. Với một hoàn cảnh đặc biệt, voi con đã bị mất tự do. Nó đã bị người nài trừng trị, ép buộc, dạy dỗ trở nên thuần thực. Nó đang bị người nài sai khiến làm việc khó khăn và nặng nề.

TUỔI THƠ CỦA VOI CON:

Hồi ấy, nó còn thơ ấu, mới hơn ba tuổi, luôn luôn đi kèm bên mẹ để được bú sữa và được mẹ chỉ dạy cách sinh sống, ăn các loại lá cây, cỏ hiền lành, bổ dưỡng. Nó cũng được voi dì thương yêu săn sóc tận tình. Mỗi sáng sớm, khi mặt trời vừa lên, khí trời còn mát mẻ, bú mớm no nê, voi con chạy nhảy tung tăng, đùa giỡn với voi anh và bạn cùng lứa.

Khi đàn voi đi ăn ở vùng Quận Lạc Thiện, trưa nắng, nó rất thích theo mẹ và cả đàn đến hồ

Lạc Thiện cùng ngâm mình tắm mát. Xong theo đàn đi đến vùng rừng dầu già phía tây nhiều cỏ và cây cao bóng mát để nghỉ ngơi, ăn cỏ, lá hoặc đùa giỡn. Nó thích nghiêng mình cà thản vào ống chân to lớn của mẹ nó. Nó cũng thích được mẹ nó dùng vòi湿润 nó khi mẹ nó nấp vào bóng im, cạnh gốc cây cẩm lai hay bằng lăng cổ thụ. Nhiều lúc nó và anh nó chơi đùa, rượt nhau chạy khá xa mẹ nó. Mẹ nó rú gọi lại và dùng vòi tát nhẹ vào mặt nó để cảnh cáo.

Voi con đã có một cuộc sống tự do, vui tươi, an toàn, sung sướng bên cạnh mẹ.

Hàng năm đàn voi cứ theo mùa, đi nơi này nơi khác, khi thì đến vùng Lạc Thiện, vùng suối Ea Hleo, dọc sông Krông Ana, sông Srepok, khi đến vùng Ban Đông và có khi cả đến vùng sông Sê-san, chi nhánh sông Mê-Kông, ở Cămpuchia.

Những lúc chiều tối đến, đàn voi tụ lại một nơi rừng rậm, kín đáo, an toàn để nghỉ, ngủ. Nó tha hồ đùa giỡn với bạn cùng lứa với nó.

Đêm đến, nó bao giờ cũng nằm sát cạnh và dựa đầu vào bụng mẹ nó. Nó còn thơ ấu, hơn ba tuổi, cao cỡ một thước hai, nặng gần một tấn, vòi còn chưa dài đúng mức, ngà là hai cái răng nanh, chưa mọc ra, đang còn nằm kín trong hàm. Đêm đến, voi con được cả đàn voi lớn hơn bao bọc chung quanh, che chở, bảo vệ chống với mọi kẻ thù, nhất là cọp, rất thích sát hại voi con để ăn thịt.

Đất trời bao la, đồng cỏ và rừng rậm khắp nơi, đàn voi đang sống trong tự do, an bình.

Cuộc sống yên vui của voi con tưởng cứ thế cho đến ngày khôn lớn, trưởng thành.

MẤT MẸ:

Nhưng cuộc sống tươi đẹp tuổi thơ của nó bỗng nhiên không còn nữa, bởi một biến cố bất ngờ đau thương xảy đến cho mẹ nó.

Trưa hôm đó, vào tháng mười, đàn voi đang lặng lẽ, an bình ăn cỏ và lá cây ở vùng rừng rậm, cách Buôn Ban Đông chừng hai mươi cây số về phía tây nam.

Thình lình xuất hiện một toán người săn voi đi bộ cùng với ba con voi thuần có nài cởi trên lưng điều khiển, tiến đến vùng đàn voi đang ăn cỏ. Toán người cầm lao, chạy đuổi, la ó rầm rộ đàn voi rừng.

Ba con voi thuần được hướng dẫn, bao vây và đuổi đám voi rừng về hướng đông nam.

Nhưng tất cả đàn voi đều hoảng sợ, quyết tâm chạy về hướng tây bắc, qua phia Căm-Pu-Chia, hướng có rừng rậm hơn và ít có bóng dáng người lai vãng.

Voi con cùng chạy theo mẹ và đi. Rủi thay, voi mẹ bị vây đuổi ráo riết, hoảng hốt, chạy ngang trên một hầm sập được ngụy trang bằng cỏ lá nằm trên mặt lưỡi thưa. Voi mẹ bị sập vào hầm này. Hầm hình vuông có cạnh khoảng sáu thước, sâu trên ba thước có bờ thẳng đứng. Voi mẹ rống lên dữ dội để cầu cứu và cố sức vượt hầm bẫy. Nó đứng thẳng mình với hai chân sau chống vào đáy hầm và hai chân trước chồm lên trên thành hầm để tìm cách bước lên. Tiếp đó, nó dùng hai ngà sóc mạnh vào thành hầm để làm một bức tường nghiêng cho dễ bước ra khỏi hầm. Voi đì cũng rú lên, dừng lại tìm cách tiếp cứu. Nhưng những người săn voi đã tiến đến la ó và phóng các dao nhọn vào đầu voi mẹ.

Voi con và voi đì hoảng sợ, dành phải chạy theo đàn thoát thân. Voi mẹ không thể nào thoát ra khỏi hầm, và cuối cùng bị bắt.

Đoàn người, chạy đến, búa thêm lưỡi, phóng dây, cột chân, cột cổ voi mẹ. Khi voi mẹ không còn đủ sức chống cự, vùng vẫy được nữa, họ tìm cách đưa voi mẹ ra khỏi hầm. Họ dùng dây thừng dài cột chân voi mẹ vào chân một con voi đực to lớn đã thuần và kè voi mẹ về buôn.

Voi con mất mẹ kể từ ngày hôm đó.

VOI MẸ BỊ HÀNH HẠ :

Voi me bị dẫn về buôn Ban Đông, cách thị xã Ban Mê Thuộc khoảng ba mươi cây số.

Voi mẹ năm nay đã gần bốn mươi tuổi, cao trên hai thước, nặng cở ba tấn, có hai ngà dài hơn bốn tấc. Nó là một trong những voi cái đang lãnh đạo đàn voi. Nhiệm vụ của voi mẹ trong đàn là bảo vệ an toàn và trật tự ở phía sau của đàn voi mỗi khi đàn voi di chuyển.

Những chuyện đau thương ở đời thật khó mà biết được lúc nào xảy ra. Bị người bắt, cuộc sống tự do của voi mẹ không còn nữa.

Voi mẹ bị cột vào gốc cây bằng lăng to lớn nằm ở phía tây ranh giới của buôn Ban Đông.

Tuần lễ đầu, voi mẹ chỉ thấy một người hay tới lui, làm quen bằng cách rờ đầu, mình và tai, rồi cho ăn cỏ bức sẫn để thành đồng, cho uống nước ở máng gỗ đặt cạnh gốc cây.

Voi mẹ nghe nói những tiếng thông thường như ăn, uống, tối, lui, phải, trái, nằm, đứng. Lúc đó nó chẳng hiểu người ta nói gì.

Voi mẹ rất lo sợ và buồn rầu. Lo vì không biết người ta sẽ làm gì mình. Họ sẽ giết voi mẹ chăng? Buồn rầu vì nhớ con và nhớ đàn. buồn rầu nhất là cảnh sống tự do hợp với thiên nhiên của voi mẹ không còn nữa. Voi mẹ không muốn ăn, chẳng muốn ngủ.

Đến tuần lễ sau người ta mới bắt đầu dạy voi mẹ bằng cách la hét, đánh đập trói buộc. Người nài hành hạ voi mẹ bằng những hình phạt đau đớn thể xác như dùng búa sắt đánh vào đầu, dùng đinh sắt đóng vào lưng và móc sắt nhọn móc vào trái tai mỏng, to, chằng chịt những đường gân máu, nhạy cảm, để bắt buộc voi mẹ tuân theo chỉ thị sai bảo.

Nghe theo và làm đúng điều ép buộc của nài thì nó cho ăn, nếu không thì nó đánh đập đau đớn, bị giam đói. Những lời nói và việc làm cứ bị người nài lập đi lập lại nhiều lần. Hết quỳ gối, cúi đầu, đứng cao, ngừng đầu thì đến, cuộn vòi,

kẹp ngà, bước tới bước lui, qua phải, qua trái. Giai đoạn cuối cùng là ủi cây, kéo gỗ, và vào rừng dụ bắt những voi khác.

Voi mẹ muốn chết cho xong cuộc đời. Nhưng nghĩ cuộc sống chỉ có một lần. Chết đi là không bao giờ sống lại được nữa. Cho nên voi mẹ đã gượng ăn, cố uống, chịu nhục nhã, cực hình để mưu cầu sự sống,

Sau năm năm trôi bị hành hạ, đánh đập khổ cực, cố nghe, hiểu và nhớ y lời và làm đúng theo ý nài, voi mẹ trở thành thuần thực.

Nài đã hoàn toàn sai khiến, điều khiển được voi mẹ.

Nài bắt voi mẹ chở khoai, sắn, lúa, bắp trên lưng hoặc kéo những cây gỗ nặng nề về buôn. Vì sa cơ thất thế, bị bắt, voi mẹ đành chịu nhục nhã vâng lời, làm lao động để đổi lấy miếng ăn khi đói khi no, hầu kéo dài cuộc sống trong mấy mươi năm còn lại của cuộc đời mình.

Nhiều đêm không ngủ, voi mẹ nghĩ đến thời tự do đã qua, mỗi mùa đi ăn, ngang qua đống xương khô, nơi mẹ nó qua đời, dừng lại dùng vòi ngửi, trùi mến nâng lên rồi nhẹ nhàng thả xuống những xương cốt mẹ mình để tưởng nhớ. Nó nhớ đến những đứa con nó, không biết bây giờ ra sao?

Thể xác voi mẹ còn sống đó, nhưng tinh thần, niềm vui, ước muôn không còn nữa. Sống mất tự do thì sống đó cũng không khác gì đã chết rồi.

QUYẾT ĐỊNH QUAN TRỌNG CỦA VOI CON:

Từ khi thoát khỏi cuộc săn bắn, voi con sống với dì và anh.

Vào những tháng cuối cùng trong thời kỳ hai mươi hai tháng mang thai, voi mẹ đã chọn voi dì làm bạn thân ý hợp tâm đầu. Voi dì là kẻ giúp đỡ voi mẹ khi sinh đẻ, phụ giúp che chở và dạy dỗ voi con. Voi mẹ nghĩ đến ngay cả khi rủi

ro bất trắc đến tính mạng thì con mình sẽ có dì giúp đỡ, nuôi nấng, dạy dỗ khôn lớn theo đàn. Voi con rất thương nhớ mẹ. Những voi cái lớn trong đàn đang có sữa luôn cho con bú. Mặc dầu có dì thương mến, hướng dẫn chỉ dạy lối sống tự nhiên, nhưng voi con luôn cảm thấy không có tình yêu thương nào huyền diệu, mẫn non bằng tình mẹ thương con. Nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra và mẹ thương con biển hồ lai láng là một chân lý.

Những buổi chiều, mặt trời lặn xuống, những lúc nghỉ ngơi sau khi ăn no, những đêm thanh vắng lặng yên không ngủ ngon giấc, voi con nghĩ đến mẹ, nhớ thương mẹ và không biết rằng mẹ mình còn hay mất ở tận phương trời nào?

Nó còn nhớ, một hôm ham uống nước suối Ea Hleo, vô ý trượt chân lọt vào giữa những tảng đá lớn, không leo lên được. Nó lo sợ rú lên cầu cứu, nhưng vì tiếng rú nhỏ bị tiếng suối chảy lấn áp, không nghe được. Một hồi lâu thấy vắng con, mẹ nó rú gọi đi tìm. Cuối cùng mẹ nó tìm thấy nó, đang mắc kẹt giữa những tảng đá, cạnh vũng nước, bên giòng suối. Mẹ nó chạy đến dùng vòi và ngà kẹp vào mình nó và kéo ra khỏi hố nước. Để dạy dỗ và la mắng, voi mẹ đã dùng vòi tát nhẹ vào mặt nó như muốn nói:

-Con không được dại dột đi xa mẹ như bữa hôm nay nữa. Thật là may mắn cho con khi mẹ rán gọi và đi tìm con trong khi trời chưa tối.

Bao giờ voi con cũng hy vọng, một ngày nào đó nó sẽ gặp lại mẹ.

Thế mà đã sáu năm rồi.

Một hôm, vào cuối mùa mưa ở cao nguyên Darlac, cũng khoảng vào tháng mười Dương Lịch, đoàn người săn voi từ buôn Ban Đông mở cuộc săn voi, trong đó có voi mẹ, nay đã thuần thực, được nài hướng dẫn.

Đàn voi đang ăn cỏ hoảng hốt khi nhìn thấy đoàn người hò hét, đe dọa, săn đuổi.

Có tiếng voi lanh đạo rú báo động, nguy to. Đàn voi hối hả chạy về hướng tây bắc. Voi con cũng đang theo voi dì cùng chạy.

Giữa cảnh hãi hùng đang xảy ra, bất ngờ voi con nhìn thấy voi mẹ đang hối hả đi dưới sự hướng dẫn của nài.

Voi con vừa lo sợ vừa mừng rỡ, không biết phản ứng ra sao.

Voi mẹ cũng nhìn thấy con mình và dừng lại, Tuy vui mừng, nhưng vì sợ nài, voi mẹ không dám tỏ ra một thái độ nào bên ngoài với voi con.

Bỗng nhiên voi con quyết định không chạy thoát cùng voi dì nữa. Voi con đổi hướng, mừng rỡ chạy đến gần mẹ nó vì lòng thương nhớ mẹ và vì tin tưởng vào tình mẹ thương con.

Còn cảnh nào cảm động hơn trong đời sống, khi mẹ con tưởng rằng nghìn trùng cách biệt, không bao giờ gặp nhau lại được, sau sáu năm trời xa cách, nay tình cờ gặp lại được nhau.

Voi con quyết định **THEO VỀ VỚI MẸ**.

Voi mẹ mất tự do hoàn toàn mà voi con không biết.

Hai mẹ con đang mừng mừng, tủi tủi, dùng vòi cuốn vào nhau và dùng đầu chạm vào nhau để an ủi, vuốt ve và vỗ về nhau.

Vòi voi là một bộ phận cơ thể nối từ môi trên và mũi voi nối dài ra. Vòi voi rất đa dụng. Vòi vừa là cánh tay, vừa là mũi vừa là bộ phận rất thính ngửi và nhìn đường. Đầu mũi voi có hình tam giác, dùng như ngón tay, có thể lấy được vật rất nhỏ như cờ đồng xu. Vòi voi dùng để hút nước đưa vào miệng. Voi dùng vòi đánh đập kẻ thù. Vòi voi có ngửi biết được nơi có nước xa cả hai mươi cây số. Khi giận ai, voi dùng vòi hút nước dơ từ bao tử, phịp vào đối tượng, như những người ưa chọc phá voi. Vòi voi có thể dùng cảm nhận để nhìn đường chính xác không kém mắt voi và xác định nguồn gốc tiếng động hơn cả hai tai voi. Vòi voi được cấu tạo rất tinh tế. Voi dùng vòi để bày tỏ tình cảm với nhau.

Nài mừng vui để voi mẹ yên trong cảnh tái ngộ này, vì nó biết chắc chắn, theo tâm lý loài voi, voi con sẽ tự ý theo mẹ.

Sau những phút cảm động, gắp gỡ nhau, và sau cơn thốn thức đã qua, voi mẹ bị nài hướng dẫn về buôn.

Voi con bình thản ráo bước theo mẹ.

Đoàn người săn voi thành công lớn trong dịp này, dù được voi con mà không mất công tốn sức nhiều.

Về đến buôn, những người săn voi phóng dây thừng buộc cổ trói chân voi con và buộc voi con vào thân cây bằng lăng lớn ở cuối thôn. Họ làm như đã làm đối với voi mẹ những năm về trước.

CẢNH ĐỌA ĐÀY XẨY RA:

Voi con bị bắt vào lúc chín tuổi. Nó cao hơn một thước rưỡi, nặng cỡ một tấn rưỡi, hai ngà bắt đầu lú ra được một tấc.

Khi đã lọt vào quyền thống trị của người rồi, không khác gì đối với voi mẹ, họ dùng tất cả những hành hạ thể xác để ép buộc, bắt tuân lệnh, thi hành và phủ phục. Hơn nữa, họ còn treo voi con lên thanh gỗ khung chuồng, và dùng dây thừng kéo chàng hảng bốn chân ra để trọng lượng ba tấn của voi con gây nên đau đớn cho thân thể để trừng phạt.

Họ còn dùng đến dụ dỗ bằng cách cho ăn những thức ăn mà voi con ưa thích như lá tre, cỏ non và cây mía mỗi khi voi con tuân lệnh họ.

Nài đã dùng đến cả đòn tâm lý, bắt voi mẹ đã thuần thục đứng bên cạnh như để chứng kiến và khích lệ voi con vâng lời.

Trong những cực hình đau đớn, đôi mắt voi con tỏ ý năn nỉ mẹ giúp đỡ cứu thoát, như muốn nói: -Mẹ ơi, cứu con với.

Nhưng làm sao được, voi mẹ chỉ đau khổ đứng nhìn với những giọt nước mắt rơi trên gò má, vì ngay cả voi mẹ cũng bị mất tự do.

Voi mẹ sững sờ đứng nhìn con với ý nghĩ:

-Con ơi, mẹ không thể làm gì hơn được để giúp con. Vì chính mẹ cũng đang ở trong cảnh tù đày, mất tự do. Con đành phải chịu sự hành hạ của họ mà thôi.

Nếu voi con còn ở tự do trong rừng, thì nó đã sống yên vui, thích thú theo đàn, di chuyển theo vùng tùy theo thời gian và thời tiết. Nó sẽ hấp thụ truyền thống sống hào hùng, tự do, với tập tục của loài voi từ trên mươi sáu triệu năm xưa còn để lại. Và sau này, khi lớn lên trên bốn mươi tuổi, biết đâu nó sẽ lãnh đạo, phòng thủ, bảo vệ kỷ luật trong đàn voi. Với sức mạnh của tuổi trưởng thành, nó có thể sống lăng mạn, tình tự với voi cái còn tơ để sinh con, nối tiếp cuộc sống loài voi.

Cũng như voi mẹ, voi con đã nghĩ đến nhịn ăn, tự tử cho khỏi cảnh nhục nhã. Nhưng nghĩ đến mẹ và đời sống chính mình cho nên voi con phải nhẫn nại, chịu đựng, thi hành chỉ thị của nài.

Người ta đã chỉ dạy và đánh đập, hành phạt voi con trong suốt năm năm trời ròng rã.

Đến nay, voi con đã mươi bốn tuổi và đã thuần phục đem sức mình làm việc cho người để đổi lấy thức ăn, nước uống của người nài ban cho.

Voi con đã mất tự do như voi mẹ.

KẾT LUẬN:

Cũng như mọi ngày, buổi sáng voi con dậy sớm kéo gỗ. Ban trưa, nài cho voi con nghỉ ăn cỏ, uống nước và chiều lại đi kéo gỗ lần thứ hai. Gần tối, nài dẫn voi con về buôn ăn cỏ, ngủ đêm, rồi ngày mai lại tiếp tục một cuộc đời đen tối, không tương lai, không ước vọng, không mục tiêu, không vui thú.

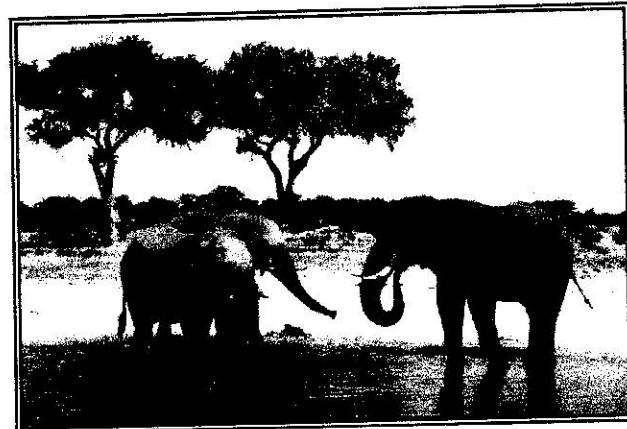
Tự do là lẽ sống của con người cũng như các sinh vật có trí thông minh, hiểu biết. Tình cảm, đạo đức và phong tục là phần ý nghĩa của cuộc sống. Tình yêu thương mẹ cũng như tình yêu thương về cội nguồn, thiêng liêng như tình yêu

đất nước, tổ quốc, dân tộc, giống nòi. Tạo hóa chỉ cho con người và mọi sinh vật chỉ sống có một lần mà thôi. Sự sống rất là đáng quý cho mọi sinh vật, nhất là đối với con người và những sinh vật có trí thông minh. Người xưa có câu, chết vinh hơn sống nhục, hay ninh thọ tử bất ninh thọ nhục. Cân nhắc giữa sự sống còn trong túi nhục, mất tự do và chết để thoát nhục nhã là tùy theo xét đoán của từng người. Mọi quyết định quan trọng trong cuộc sống ảnh hưởng rất lớn cho cuộc đời mình.

Voi mẹ vì hoàn cảnh sa cơ thất thế, rủi ro, đã bị mất tự do và sống trong cảnh đọa đày, bị hành hạ đau khổ. Voi con vì tình cảm thương yêu mẹ, đã quyết định THEO VỀ VỚI MẸ, trong lúc mẹ đang sống trong cảnh khắc nghiệt, đọa đày, mất tự do. Voi con vì quyết định sai lầm, phải chịu đựng cảnh đọa đày để tìm sự sống.

Nếu không trốn thoát cảnh này, voi con sẽ còn tiếp tục cuộc sống mất tự do cho đến hơn bốn mươi năm nữa, khi voi con trở nên già yếu và chết đi.

Quyết định THEO VỀ VỚI MẸ của voi con đã đánh mất tự do cho cuộc sống của chính đời nó. ■

THƠ THẦN

Nam Cát

Mến tặng anh chị N D Liễn, nhân ngày kỷ niệm 50 năm
kết hôn, với mấy câu thơ thần chút tình bạn.

Nguyễn Phúc Biểu Hợp và Gia đình.

Trưởng xưa lớp cũ,
Cây cầu con sông.
Xứ Huế thương thân,
Mà nay cách biệt.

Một lũ nhóc con,
Năm nào Khải Định.
Mà nay già khụ,
Bảy mấy tám mươi.

Kỷ niệm tuổi thơ,
Càng khôi càng nhớ.
Thương nhau một mớ,
Ruột thịt không bằng.

Lớn bên nhau ta cùng thành đạt,
Già cùng nhau được hưởng phúc đầy.
Bầy cháu bầy con, trưởng thành vui vẻ,
Bạn bè quý mến, sum vầy có nhau.

Tôi nhớ năm nào,
Chúng mình sinh viên.
Đà Lạt Sài Gòn.
Công chánh và hành chánh.

Lấy vợ sanh con,
Việc nhà và việc nước.
Đâu ai tính trước,
Nhục nhã ra đi.

Phúc nhà cho được gặp nhau.
Rồi thương rồi sống với nhau một đời.
Chị nhà quán xuyến xưa nay,
Con thuyền hạnh phúc còn dầm chờ lo.

Hôm nay Kim Khánh tuổi đầy (50 năm đếm cưỡi).
Bầy con hiếu thảo tỏ bày kính dâng.
Bạn thân thương tối đầy nhà,
Chầu cơm chầu rượu, này đây còn hoài.

TA MANG THEO

Ta mang theo

Nắng đất quê hương

Bên dòng sông Cửu

Đượm phù sa màu mỡ thăm hương quê

Lòng những mong có được một ngày về

Ta cúi xuống hôn đất xưa yêu dấu

Ta mang theo

Chút phấn son ngày cũ

Dáng người yêu hương sắc Hậu Giang

Mong có ngày trở lại bến phà ngang

Ta nối lại bản tình ca dang dở

Ta mang theo

Nhúm tro tàn quý giá

Hài cốt mẹ cha khuất bóng từ lâu

Trong ngày về nơi cắt rốn chôn nhau

Tìm dấu vết thân thương ngày thơ ấu

Ta mang theo

Áo hoa rừng sương gió

Từng xông pha khắp sông nước miền Tây

Đợi một ngày hội lớn mai đây

Ta khoát lại màu áo xưa kỷ niệm

Nguyễn Đức Khoa